

**DAVLAT MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA BOLALARNING  
IJTIMOIY-EMOSIONAL KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA  
MULTIMEDIA VA RAQAMLI VOSITALARNING PEDAGOGIK  
SAMARADORLIGI**

**TURSUNOVA GULMIRA ABDULLAYEVNA**

*Samarqand viloyati Kattaqo'rg'on shahar 19-DMTT tashkiloti*

**ANNOTATSIYA**

Ushbu maqola davlat maktabgacha ta'lim tizimida bolalarning ijtimoiy-emosional ko'nikmalarini shakllantirishda multimedia va raqamli vositalarning pedagogik samaradorligini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotda bolalarning ijtimoiy va emosional rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda interaktiv va raqamli resurslarning roli tahlil qilinadi. Maqolada pedagogik tajribalar, amaliy metodlar, multimedia va raqamli vositalar orqali bolalarning kommunikativ, hamkorlik va hissiy intellektini rivojlantirishning samarali yo'llari keltiriladi. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini samarali tashkil etish va bolalarning ijtimoiy-emosional ko'nikmalarini mustahkamlashga qaratilgan tavsiyalarni shakllantirishga yordam beradi.

**Kalit so'zlar:** *Maktabgacha ta'lim, Bolalarning his-tuyg'ulari, Multimedia, Kompyuter va raqamli vositalar, Bolalarning o'sishi.*

**KIRISH**

Maktabgacha ta'lim bolalarning shaxsiy, ijtimoiy va hissiy rivojlanishining asosiy bosqichi hisoblanadi. Ushbu davrda bolalar nafaqat bilim olish, balki o'z his-tuyg'ularini boshqarish, jamoadagi munosabatlarni rivojlantirish va muloqot qilishni o'rganadilar. Hozirgi kunda raqamli texnologiyalar va multimedia vositalari maktabgacha ta'lim jarayonini yanada interaktiv va qiziqarli qiladi. Audio, video, interaktiv o'yinlar va dasturiy vositalar bolalarning e'tiborini jalb qiladi, ularni faol ishtirok etishga undaydi, shuningdek, ularning ijtimoiy-emosional ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi.

Milliy ta'lim siyosati ham ushbu jarayonni qo'llab-quvvatlaydi. Masalan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-oktyabrda qabul qilgan "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi bolalar ta'limida raqamli vositalardan foydalanishni kengaytirishga katta e'tibor qaratadi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 29-martdagi Sun'iy intellekt texnologiyalarini rivojlantirish konsepsiyasi maktabgacha ta'lim muassasalarida multimedia va raqamli resurslardan pedagogik maqsadlarda foydalanishni rag'batlantiradi.

**ASOSIY QISM**

Davlat maktabgacha ta'lim tizimida bolalarning ijtimoiy-emosional ko'nikmalarini shakllantirishda multimedia va raqamli vositalarning pedagogik samaradorligi dolzarb mavzulardan biri hisoblanadi. Shu borada maktabgacha ta'lim muassasalarida interaktiv o'yinlar, audio-video materiallar, interaktiv dasturlar va raqamli platformalardan foydalanish bolalarning hissiy intellektini, muloqot qobiliyatini va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasining qonuniy asoslari va normativ-huquqiy hujjatlariga ko'ra, maktabgacha ta'lim tizimida multimedia va raqamli texnologiyalarni integratsiyalashni qo'llab-quvvatlovchi bir qator normativ hujjatlar ishlab chiqilgan. Masalan:

“O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi”, 2020-yil 6-oktyabr – ushbu strategiya maktabgacha ta'lim muassasalarida raqamli va interaktiv vositalardan foydalanishni kengaytirishga qaratilgan.

“Sun'iy intellekt texnologiyalarini rivojlantirish konsepsiyasi”, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi, 2023-yil 29-mart – multimedia va raqamli vositalar pedagogik jarayonlarda samarali tatbiq etilishi bo'yicha tavsiyalar beradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 15-martdagi qarori bolalarning innovatsion va kreativ rivojlanishini ta'minlash maqsadida raqamli resurslar va o'quv dasturlarini joriy etishni rag'batlantiradi.

Pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, multimedia vositalardan foydalanish bolalarning ijtimoiy-emosional ko'nikmalarini shakllantirishda quyidagi yo'nalishlarda samarali bo'ladi:

1. Hissiy rivojlanish – interaktiv audio va video materiallar bolalarga turli hissiyotlarni tushunish va boshqarishni o'rgatadi.
2. Ijtimoiy ko'nikmalar – guruhli interaktiv o'yinlar bolalarning hamkorlik va jamoa bilan ishlash qobiliyatini oshiradi.
3. Kommunikativ qobiliyat – multimedia dasturlar orqali bolalar nutqini boyitadi, muloqot va fikrini ifodalash ko'nikmalarini shakllantiradi.
4. Kreativ fikrlash – raqamli vositalar bolalarni mustaqil va ijodiy faoliyatga jalb qiladi.

Amaliy tadqiqotlar va maqola misollari:

Xudoyberganov R., 2019-yil 21-iyul – multimedia vositalar bolalarning e'tiborini jalb qilish va hissiy intellektini rivojlantirishda samarali ekanligini amaliy tajriba orqali ko'rsatgan.

Abdullaeva D., 2021-yil 15-fevral – interaktiv dasturlar va raqamli o'yinlar orqali bolalarning jamoadagi munosabatlari va ijtimoiy ko'nikmalari sezilarli darajada oshgani qayd etilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 2021-yil 15-mart – maktabgacha ta'limda raqamli resurslarni tatbiq etish orqali bolalarning kreativ va ijtimoiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilgan.

Amaliy jarayonni jadvalda ko'rsatish:

| Vositasi                   | Amaliy qo'llanilishi                                                                   | Samaradorlik ko'rsatkichi                               | Manba va yil/sana                                                |
|----------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|
| Interaktiv o'yinlar        | Guruhli mashg'ulotlarda hamkorlik va hissiy qobiliyatni rivojlantirish                 | 80% bolalar jamoa bilan ishlashda faol ishtirok etdi    | Xudoyberganov R., 2019-yil 21-iyul                               |
| Video va audio materiallar | Hissiy vaziyatlarni tushuntirish, nutq va kommunikatsiya ko'nikmalarini shakllantirish | 75% bolalar turli hissiyotlarni tanishga qodir bo'ldi   | Abdullaeva D., 2021-yil 15-fevral                                |
| Raqamli dasturlar          | Mustaqil ijodiy mashqlar va topshiriqlar orqali kreativ fikrlashni rivojlantirish      | 70% bolalar mustaqil ijodiy faoliyat bilan shug'ullandi | O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 2021-yil 15-mart |
| Multimedia taqdimotlar     | Ta'lim jarayonini qiziqarli qilish va bolalarning e'tiborini oshirish                  | 85% bolalar faol ishtirok etdi                          | Xudoyberganov R., 2019-yil 21-iyul                               |

### XULOSA

Davlat maktabgacha ta'lim tizimida bolalarning ijtimoiy-emosional ko'nikmalarini shakllantirishda multimedia va raqamli vositalar pedagogik samaradorlikni sezilarli darajada oshiradi. Interaktiv o'yinlar, audio-video materiallar, raqamli dasturlar va multimedia taqdimotlar bolalarning hissiy intellekti, kommunikativ qobiliyati, hamkorlik va kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali vositalardir.

O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi va normativ-huquqiy hujjatlari – jumladan, “O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi”, 2020-yil 6-oktyabr, “Sun'iy intellekt texnologiyalarini rivojlantirish konsepsiyasi”, 2023-yil 29-mart, shuningdek, Prezident qarorlari bolalarning raqamli vositalar orqali rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi.

Pedagogik tadqiqotlar va amaliy tajribalar shuni ko'rsatdiki, multimedia va raqamli vositalardan foydalanish maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarning ijtimoiy-emosional ko'nikmalarini shakllantirish va ularni jamiyatga tayyorlashda

muhim rol o'ynaydi. Shu bois, pedagoglar multimedia va raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tizimli va maqsadli tarzda integratsiya qilishlari kerak.

#### **FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI**

1. Xudoyberganov R. **Maktabgacha ta'limda multimedia vositalardan foydalanish pedagogik samaradorligi.** Toshkent: Ta'lim nashriyoti, 2019-yil.
2. Abdullaeva D. **Bolalarning ijtimoiy-emosional ko'nikmalarini rivojlantirishda interaktiv va raqamli dasturlar roli.** Toshkent: Pedagogika va psixologiya jurnali, 2021-yil.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori. **Maktabgacha ta'lim tizimida raqamli resurslarni tatbiq etish va bolalarning kreativ rivojlanishini qo'llab-quvvatlash.** Toshkent, 2021-yil 15-mart.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. **Sun'iy intellekt texnologiyalarini rivojlantirish konsepsiyasi.** Toshkent, 2023-yil 29-mart.